

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

Ներսիսի Ժողովին երէկուան ընդհանուր գումարահաշիւ պատահած Յինն Անէշի ինչպէս պէջի աստեանպետեան համար ձեռնարկէին կատարուեցաւ բացակայ երեսուն տարեկան հասակի մարտիկներու թիւը ստուգելու համար Զօրայգէ Բ.Ի. անունը կարգացուած միջոցները յայտարարուեցաւ որ ուսումնիչ ըլլալով վարժարանը կը գտնուի: Ներսիսի խնամքէն տանաւ բողոքեցան, բաեզով ինքի՞ երեսփոխանն թէ ուսացիկ կարելի չէ ըլլալ: Ուրիշներ ալ բողոքեցին այդ դիմագրութեան դէմ, բայելով որ հայրենիքը ինչ զաւակները պէտք չէ զրկել կարող անհերոս հմտութիւնն օգտուելէ հմանէ Զորով էջ. ըսաւ. — «Զոհողապէ էջ. փութիմանութեամբ կը կատարէ երեսփոխանութեան պաշտօնը. քիչ մը ուշանալը պէտք չէ ճնշանդատելի լայն, ինչե թէ ամենք ալ անոր պէտ պաշտօնակարներն» Ուրիշներ ալ խօսեցան սակայն այդ մասին որոշումը որ չարութեամբ: Կարգացուեցաւ եկարգըտական պաշտօնագիրը մը, որ կը ծանուցանէ թէ ոչ իսլամները փախկնալով զինուորական ծառայութիւն կատարել, չեն ուզիր զինուորական տուրք վճարել, ինչ որ հասկնալէն է քաւաւներէն առնուած տեղիեկագիրներէ: Պաշտօնագիրը կը յարէ թէ զինուորացիութեան նոր օրինագիծին մէջ յիշեալ յունիսի վերջը չվաւերացուի: զինուորական տուրքը բաշխման պիտի ձեռնարկուի մինչեւ հիմա գործադրուող ծանուցան համաձայն: Զինուորացիութեան յանձնարարովին անդառն վաթսիք պէյ յայտարարեց թէ զինուորագրութեան նոր օրինագիծը մինչեւ երբեք չարթի կարելի պիտի ըլլայ ընդ ներսիս: Ժողովին ներկայացան, որով մինչեւ յունիսի վերջը պիտի կրնայ վաւերացուի: Խուսէտ էջ. խօսեցանելով ըսաւ թէ զինուորագրութեան նոր օրինագիծը վաւերացուելէ ետք ըսորի որ ըսան տարեկան երիտասարդները զինուորացիութեան պիտի առնուին այլեւս հարկ չի մնար 30, 40 և նորիս 60 տարեկան ոչ-իսլամներէն զինուորական տուրք առնել: Այդ միջոցին Ժողովին մէջ յարմուկ ելաւ: Բողովի միակ էջ. ալ ուղեց խօսիլ, սակայն ոչ կարգըտական նորոյ պաշտօնագիրը յղուեցաւ: զինուորական յանձնարարովին: Յետոյ ձեռնարկուեցաւ Սամաշարկութեան վերաբնութեանը: Պուսիօ էջ. առաջարկեց որ անհետական իրաւունքներու տրակարգութեանը մէջ տա յաւելումը ըլլայ: «Սամ, երկրներուն. մէջ զրազով մարտ չառնուիր ու չի ծախուիր» Սէյիս պէյ պէտք չտեսաւ նոյն յաւելումին, բայելով որ Սէյէիսի մէջ այդ տեսակ տրամադրութիւն մը արդէն կայ: Պուսիօ էջ. միտեց և ըսաւ թէ բոլոր տեղեր կանան Սամաշարկութեան ինքնուրոյն մէջ նոյն կարգի տրամադրութիւն մը կայ: Դեղաձ էջ. ըսաւ թէ չստի որ Ալիէիթները գերեզմանութիւն կ'ընեն, սակայն զանազան կողմերէ բողոքեցան, բայելով որ խնդրի կարգէն կը չեղի և պէտք է մասնաւորապէ մը ներկայացնէ: Պայճեաւն էջ. մ. ըսաւ թէ Պուսիօ էջ.ի առաջարկութեան կարեւոր է. դեռ տասնըինգ տարի առաջ Ալիէիթները մարդ կը ծախէին ու կը գտնէին, ինչ անհաւառ տեսած է այդ կերպով Հայերու վաճառուիլը ու գտնուիլը հետեւաբար պէտք է արգիլել: Վարդգէս էջ. ըսաւ թէ բոլոր Սամաղիները ապաւինելու կարելի է որ ոման գերեզմանութեամբ զրադին, ինչ որ բարբարոսութիւնն է, սակայն կարելի է զանոնք պատմել: Վարդգէս էջ. մերժեց Պուսիօ էջ.ի առաջարկութիւնը: Վարդգէս էջ.ի խօսքերը ծափահարուեցան: Ուրիշ երեսփոխաններ ալ խօսելէ ետքը, Պուսիօ էջ.ի առաջարկութիւնը մերժուեցաւ: Սամաշարկութեան 30 և 31րդ յօդուածները նոյնութեամբ և միասնականութեամբ ընդգրկուեցան: Կարգացուեցաւ 33րդ յօդուածը, որ կը վերաբերի նախարարներու պատասխանատուութեան: Բողովով էջ. առաջարկեց սա յաւելումը ընել. — «Նախարար մը երբ կը պաշտօնադրուի վերաբերեալ գործի մը համար նախարարաց Խորհուրդին հանձնութեամբ որոշում մը տայ, ապա զորով նախարարութիւնը պատասխանատու չ'ըլլայ» Վիճաբանութիւն կատարուելով ըսեց այդ յաւելումը մերժուեցաւ և 33րդ յօդուածը նոյնութեամբ ընդգրկուեցաւ: Կարգացուեց 33րդ յօդուածը, որ կը վերաբերի նախարարներուն պատասխանատուութեան Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխան պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ ընդունուի» պարբերական կրնայ լրայ սա յաւելումը ըլլայ ինչպէս նախարարին պատասխանութիւնն ալ կ'որոշուի: Ժողովը մերժեց այդ առաջարկութիւնը: Խալիլ պէյ դիմել տուաւ թէ ինքնիք Ժողովին կրկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը պատասխանատուութեանը Մուսիֆաֆա էջ. առաջարկեց որ «երկու երրորդի մեծամասնութիւնը երբ

առաւելումն ենթարկէ իմաստարար զայն դատաստանի նշխարելիւ համար կայր։ Իրաւէն հարկ չկայ, վասնի պէս մասին տրուած հրոթում մը վիճակներ կողմէ երբէ մերժուի, անհամաձայնութիւն մը պատճառ պիտի տայ միջեւն զգործարարի իշխանութեան միջեւ։ Ենթադէյն ըսաւ.— «Վիճաբանութիւնները բաւական են։ Ճիշդ չէ այդքան ասանկան վիճակ վեհապետին հրամանատարի իրաւունքը։ Միթէ տասնպետի մը աստիճանին պիտի իշխեցնէր։» Ժողովը մերժեց ինչի պէն ասալարկութիւնը։ Զօրապէս չէք, ըսաւ թէ դատարանի գլուխըդ նա լաւարար մը, ամբաստանութեան հետեւաւոր, ընկալան է որ պաշտօնակի ըլլալ որով հարկ չկայ այդ պարագան նշանակել յօդուածին մէջ։ Զօրապէս էք, երբ խօսեց, երեքփոխաններէ ունայ դիտատուն թէ վիճաբանութիւնը փակուաւ։ Զօրապէս էք, ըսաւ.— «Ձեմ հասկնար այս ժողովը քանի՞ տասնպետ ունի։ Ատենապետը զի մը հետեւական չեղաւ մը պատասխանեց.— «Պաշտակիցները ամէնքն ալ ինձ կ'օգնեն, չնորհալով եմ վերջապէս 12ի դէմ 180 ճուղով յօդուածը ընդունուցանց։ Կարգաթուրեց 37 յօդուածներ։ Խալի պէն ըսաւ թէ զգործարար ու օրէնսդրի ճիւղերուն միջիւ անհամաձայնութիւն ծագելու պարագայ համար Խորհրդարանը լուծելու մաս վեհապետին իրաւունքը տրուելը պիտի չէ երեքսի, Ժողովին մէջ ասալարկները ընդարձակ զաղալարներուն հետեւ կերպով զաղալարական հետեւեալուց։ աղքէն ալ, որ տրագետութեան իրաւունք ունի, նոր ընտրելիք երեքփոխաններուն միջեւ այդ մասին իր կարծիքը յայտն պիտի ըլլայ, որով ճիշդ պիտի չըլլայ վեհապետը միեւնոյն խնդրոյն համարդարեալ լուծէ Խորհրդարանը։ Խալ պէն ասալարկեց այդ տեսակ յաւելում մէջ նոյն յօդուածին վրայ։ Ստալեան էք, ըսաւ թէ զգործարարի իշխանութեան երեքսի, Ժողովին միջիւ երբ անհամաձայնութիւն մը ծագի, փորձանկ ատենը մէկը լուծելու, աւելի լաւ ըլլայ խնդրի լուծարութեամբ կարգաթուրել։ Բոլոր տի էք, յայտարարեց.— «Երբ Խորհրդարանը վեհապետին կողմէ լուծուեցաւ պիտի Մերակայը իրաւարար ըլլայ, ու պարագան օտմ, աղքէն և իւրամակայխարին առկա պիտի վեհապետին արժանիքին ու օտմ, տէրութեան արժանապատուութեանը։ Հետեւաւորն յօդուածին պէտք է ջնջել Մերակայը արտաւ իրաւարարը»։ Վարդգէս էք ալ խօսք տանելով ըսաւ.— «Երեքսի, Ժողովին կողմէ արտաւ որոշում մը եւ նախարարաց Խորհրդան կողմէ մերժուողը չէ երեքսի, Ժողովը լուծել։ Վեհապետը պէտք է գիտնայ որ երեքսի Ժողովին տուած որոշումը ամբողջ աղքալարիան է։ Ինք ալ զայն պէտք յաղգէ։ Վեց-եօթի հօդքի բաղկացալ դա՛րձի մը զաղալարին անսալով երեքսի Ժողովը լուծելը հակապետ է աղքալարապետութեան։ Երբ դա՛րձիկն երեքսի, Ժողովին միջիւ անհամաձայնութիւն ծագի, դա՛րձը կ'իշխայ, ու ասոր կը յալորդէ և այդ կերպով փոխուի»։ Ստալեանք Խալ էք, ալ ըսաւ.— «Օտմ, տէրութեան վարչութիւն հաստատուելուն տկիւրեցին, Խորհրդարանութեան սկզբունքին վրայ հիմնուած և սակայն յետոյ վեհապետները ու աւագին ինքնարարարը ըռնապետութեան յրեցին։ Հիմա աղքալ վերապին ձեռք բրաւ իր իրաւունքը և Խորհրդակցութեան ձեւը վերահաստատուեցաւ։ Ուստի Մերակային այդ տեսակ իրաւունք մը տրուելուն մէջ արգելիլ պատճառ մը չկայ»։ Այդ միջոցին աստեղը պա՛մ մը փառեցան և վերապին ակնունք, չարուեստեցան ընդհատուած վիճաբանութիւնը։ Որոշուեցաւ նոյն յօդուածը վերադա՛ննետնողին յղել մանրագրին կերպ ճնշուելու համար։ Կարգաթուրեցաւ 38 յօդուածը։ Լուծիքի պէն յայտարարեց իր այդ յօդուածին այն մասը որ երեքսի խանութին ընտրուելը նախարարական Խորհրդականներուն կը վերաբերի, 70 յօդուածին հետ առնչութիւն ունի, որ անոր մասին լիճաբանութիւնները պէն է նոյն յօդուածը նկատութեան անուած միջոցին կատարել։ Այս առաջաւակութիւնը ընդունուեցաւ ինչի պէն ասալարկէ խալ էք, ըսաւ թէ երեքսի, Ժողովին կողմէ պատճալուած բայտարութիւնները պէտք է անպատճառ կամ նախարարները տուել կամ անոնց Խորհրդականները, լով յօդուածին մէջ «պետեան» ըսին տեղ պէտք է «Խորհրդական» նշանակել։ Սալիվի էք, ալ ասալարկեց որ նախարարներուն կողմէ տրուելիք քննարկութեան յետաճեցաւ միայն երեքսի Ժողովին հաւանութեամբ ըլլայ։ Այդ հաւանարկութիւնները մերժուելով յօդուածը նոյնութեան ընդունուեցաւ։ Մինչ 40րդ յօդուածը ընդունուելէ ետքը ձեւաւորուեցաւ 40րդը։ Վէ՛հպի էք, տաւալակից որ լիքաւ Ժողովին նախարարական

ԴԱՆԱԴԻՐՆԵՐԸ. — Քննախի փաշայի
գող աւագանի և չարագործ որդին Սահա,
որ խոյս տուաւ իւր Բաժնէին ընտանի
դրոյն մտաւ, այժմ Բարիդի զ քանաւոյն
Իր խառնուածքն կտրգ մը մարդոց հետ
համարտուողը. ներկայ բեժմին դէմ ըլնա
դարձան պայքար մը կը պատրաստէ օ-
ժանդակով խեղամք մէջ քանի աղտոտ թեր-
թերու, հրատարակելով «Դոսլուսներ,
Բանփէլներ և պարբերական հրապարակա-
խոսութիւններ ընելով» Իրենց նպատակին
հասնելու համար Սահա և րնն, զոսման

[illegible]

ԹԵՂԵԱՆՈՒԹԱՋԻՈՒԹԻՒՆ. — Պատե-
սական նախարարությանը հեղուցուե-
աւ. օսմ. բանակի ըստը հրամանատար-
ներուն թէ արտասովոր օրերու մէջ միայն
երջերէն պէտք է թողանօթ արձակել: ԳԵՐՄԱՆԻԱ զրկուելիք զինուորական

